

ДЕРАТИЗАЦИЯ В ПРАКТИКАТА
II. ДЕРАТИЗАЦИЯ НА СТОПАНСКИ И ПРОМИШЛЕНИ ОБЕКТИ

СТАНЧО ПЕТРОВ

DERATIZATION IN PRACTICE
II. DERATIZATION IN ECONOMIC AND INDUSTRIAL BUILDINGS

STANCHO PETROV

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ, КАТЕДРА „АГРОЕКОЛОГИЯ”

Abstract

Control against harmful rodents in utility buildings is carrying out in storehouses, cold stores, colliery and etc. Control strategy includes actions in exact order.

Key words: deratization, economic and industrial buildings.

Дератизация на обекти

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА СКЛАДОВЕ. Според данни на специализираната литература в складовете вредят около 40. вида гризачи. Тяхното разпространение е свързано със строго определени зоогеографски области. Само синантропните гризачи *R. norvegicus*, *R. rattus* и *M. musculus* са космополити. Някои полски гризачи, като полевката *Microtus arvalis* и други също могат да бъдат складови вредители когато не намират обичайната си храна.

Стратегията за борба включва мероприятия, които се провеждат в следната последователност:

1. *Проучване на нивото на размножаване.* Извършва се преди дератизацията, за да се определят начините за борба. Складовите помещения се оглеждат отвън и отвътре, като се отчитат хигиенното състояние и плъхонепроницаемостта. Особено внимание се отделя на подовете, тръбите и канализацията. Гризачите се катерят много добре, затова се оглеждат стените и таваните. Търсят се дупки, пътечки, екскременти и други следи. Констатираните нарушения в непроницаемостта на сградата и хигиенното състояние се отстраняват преди провеждането на дератизацията.

2. *Поддържане на складовите помещения недостъпни за гризачи.* Това е важно условие в стратегията за борба с тях. Гризачите проникват в складовете чрез катерене, скачане, прегризване, по канализацията, през

всякакви отвори в електрическата, телефонната и вентилационната инсталации. Препоръчва се целия склад да бъде с метална обшивка с височина 20 – 30 cm от основата, а пода трябва да бъде бетониран.

3. *Подобряване на хигиенните мерки:*

- съхраняваните продукти трябва да бъдат добре опаковани;
- стелажите трябва да се намират на около 0,5 m от стените;
- складът трябва да е подреден и чист;
- остатъците от храни се почистват в края на всеки работен ден;
- трябва да се поддържа чистота и извън складовите помещения.

4. *Избор и прилагане на методите за борба.* Дератизацията трябва да доведе до пълното унищожаване на гризачите, тъй като оцелелите бързо се размножават и популацията в кратки срокове възстановява своята плътност. Основен метод за борба са химичните средства. Главен проблем в складовете за храни е, че отровните примамки трябва да са по-привлекателни от храните, които се намират в склада. Необходимо е да се подбере примамка, която да бъде по-привличаща от хранителните продукти в склада. Тя трябва да се заложи така, че да не бъде опасна за нецеловите животни. По тази причина примамките се поставят в дератизационни сандъчета. Привлекателността се увеличава чрез прибавяне в примамките на мазнини, захар и аромати. При използването на остри родентициди, като *цинков сулфид* трябва да се има предвид, че се изисква гризачите да погълнат сравнително големи количества за кратко време. Ако не се приеме смъртоносната доза, може да се развие страх от примамката и страх от мястото, където тя е поставена. В резултат на това е малко вероятно да се постигне желаните ефект и да се унищожат напълно гризачите в обекта. Освен това високата токсичност на акутните родентициди за човека и риска, свързан с употребата им ги прави не особено подходящи за приложение в складовете.

В повечето случаи добри резултати се получават при използването на антикоагулантни родентициди. Гризачите могат да консумират примамките в продължение на няколко дни, без да развиват страх от тях. Това важи за по-ниско токсичните препарати от първо поколение, при които са необходими няколко хранения, за да се постигне летален ефект.

По-токсичните антикоагуланти от второ поколение довеждат до смъртоносен ефект дори след еднократен прием, който може да е само част от изяденото количество храна през деня. Но и при тяхното приложение е малка вероятността всички индивиди от популацията да изядат необходимото количество примамка, за да се постигне търсеният 100 %-ов ефект. Това налага добавянето на нови примамки докато се установи, че няма вече консумация и признаци за активност на гризачите.

Капаните могат да отстраняват отделни индивиди, но не могат да унищожат цялата популация. Те се прилагат като допълнителен метод в случаите, когато родентицидните препарати са опасни за човека и селскостопанските животни.

Фумигацията е ефективен метод, който може да се прилага само от обучен персонал при стриктно спазване на изискванията за безопасност.

5. *Отчитане на ефективността на борбата с гризачите.* Включва анализ на набелязаните мерки и изразходваните средства и преценка на пропуските, с оглед отстраняването им в следващите дератизации.

6. *Поддържане на ефективността от борбата.* Трябва да се подчертае, че борбата с гризачите изисква определена стратегия и постоянни усилия, а не еднократни и кампанийни действия. С оглед на това в складовете се провежда ежегоден непрекъснат мониторинг за наличието на гризачи. При появата им се предприемат необходимите мерки.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА ХЛАДИЛНИЦИ. Борбата с гризачите в хладилници, в които се съхраняват големи количества хранителни продукти е сложна и специфична. За правилното ѝ провеждане трябва добре да се познават биологията и екологията на гризачите, които живеят при тези необичайни условия. Наблюденията показват, че мишките се вкарват в камерите заедно с продуктите, затворени в сандъци. В такава стоки, особено в сандъците с птици и яйца дори при ниски температури съществуват подходящи условия за живот и размножаване. Студът и наличието на голямо количество висококалорична храна определя начина на живот на мишките, при който те не излизат от касите. Това силно затруднява борбата с тях, тъй като е невъзможно прилагането на капани и отровни примамки.

Ежедневното пребиваване на плъховете в хладилниците се отразява и на тяхната морфология – средната дължина на опашките, ушите и стъпалата е значително по-малка, отколкото при плъховете, обитаващи жилищни сгради. Наблюденията показват, че при температура -15°C плъховете не могат да живеят и да гнездят в самите камери. Затова те прихождат в камерите само да се хранят, а се заселват в други части на зданието. Това обяснява и наличието на много гнезда в термоизолацията на камерите, в коридорите под тях, в таванските помещения над тях, в земните насипи и бетонните пояси на камерите и в терена около зданието. При липса на отвори в камерите плъховете се придвижват по охладителните системи.

При провеждането на дератизация в хладилниците трябва да се има предвид, че плъховете не обитават стационарно камерите, а се заселват в непосредствена близост до хладилните сгради, докато домашните мишки обитават непосредствено хладилните камери, където се внасят заедно със стоките. При тези условия основна задача в борбата с гризачите е провеждането на профилактична дейност, с която се създават условия за непроницаемост и се поддържа в образец ред санитарното състояние на камерите и територията.

Препоръчва се дератизацията в хладилниците да се извършва чрез фумигация с CO_2 , който не поврежда хранителните продукти.

Някои специалисти съобщават за доброто репелентно действие на NaOH . Те смесват глина с 3 – 5% NaOH , която поставят около дупките на гризачите. Твърди се, че в първите дни плъховете се появяват в хладилника, но след това изчезват за около 6 месеца. Ефектът се обяснява с дразнещото действие на NaOH върху кожата на плъховете.

ДЕРАТИЗАЦИЯ В МЕТРО, МИНИ И ГАЛЕРИИ. Като синантропни видове, гризачите следват хората и в такива места за човешка дейност, като метро,

мини, галерии на Гражданската отбрана или язовирните стени и други подобни. В тях те търсят остатъци от хранителни продукти. При спешна дератизация се използват главно остри родентициди. Най-добри резултати се получават при използването на специални формулации от антикоагуланти с восъчно или парафиново покритие против мухлясане във влажна среда. Шахтите се обработват от по двама дератизатори, които могат да обработват над 6 km подземни комуникации за един ден.

Литература

- Аврамова С.** (отг. ред.). Дезинфекцията в нашия дом. Справочник. София, изд. "Д-р Петър Берон", 1993.
- Богданов В.** Справочник по приложението на химичните средства и препарати за растителна защита. София, изд. „Земиздат“, 1965.
- Курудимов П.** Ръководство за унищожаване на вредните гризачи и насекоми. София, изд. „Земиздат“, 1967.
- Ташева М., Контев Х.** Справочник за борба с вредните гризачи. София, изд. "Виденев и син" – ООД, 1997.